

Den mekanism för lösning av tvister mellan investerare och stater som föreskrivs i frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och Kanada (Ceta) är förenlig med unionsrätten

Den 30 oktober 2016 undertecknade Kanada, å ena sidan, och Europeiska unionen och dess medlemsstater, å andra sidan, ett frihandelsavtal: det övergripande avtalet om ekonomi och handel (nedan kallat Ceta).

Den del av Ceta som handlar om investeringar syftar bland annat till att införa en mekanism för lösning av tvister mellan investerare och stater. Det föreskrivs för detta ändamål att en tribunal och en överprövningstribunal samt, på längre sikt, en multilateral investeringstribunal ska inrättas. Det föreskrivs således att ett investeringsdomstolssystem (Investment Court System, ICS) ska inrättas.

Den 7 september 2017 begärde Belgien att domstolen skulle avge ett yttrande¹ angående huruvida denna tvistlösningsmekanism är förenlig med unionens primärrätt. Belgien uttryckte i huvudsak tvivel beträffande denna mekanisms inverkan på domstolens exklusiva behörighet att slutgiltigt tolka unionsrätten och därigenom på autonomin hos unionens rättsordning, och beträffande mekanismens förenlighet med den allmänna likabehandlingsprincipen och kravet på att unionsrätten ska ges full verkan samt vad gäller denna mekanisms förenlighet med rätten att få sin sak prövad av en oavhängig och opartisk domstol.

Domstolen erinrar i sitt yttrande, som meddelas i dag, först om att ett internationellt avtal, enligt vilket det ska inrättas en domstol som har till uppgift att tolka avtalets bestämmelser och vars avgöranden är bindande för unionen, i princip är förenligt med unionsrätten. Ett sådant internationellt avtal kan vidare påverka unionsinstitutionernas egna befogenheter, under förutsättning att de väsentliga förutsättningarna är uppfyllda för att de ska bibehålla sin karaktär och att autonomin hos unionens rättsordning, som grundas på ett eget konstitutionellt ramverk, således inte äventyras. Till detta ramverk hör särskilt unionens grundläggande värden, nämligen respekten för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekten för de mänskliga rättigheterna.

För att säkerställa att dessa särdrag och autonomin hos den sålunda skapade rättsordningen bevaras har det genom fördragen inrättats ett domstolssystem som är avsett att garantera att unionsrätten tolkas på ett konsekvent och enhetligt sätt. Domstolen betonar i detta sammanhang att det inte är oförenligt med unionsrätten att det inrättas en tribunal, en överprövningstribunal och, så småningom, en multilateral investeringstribunal, eller att Ceta ger dessa tribunaler behörighet att tolka och tillämpa avtalets bestämmelser utifrån regler och principer i internationell rätt som är tillämpliga mellan parterna i Ceta. Däremot kan dessa tribunaler, eftersom de inte är en del av unionens domstolssystem, inte ges behörighet att tolka eller tillämpa andra bestämmelser i unionsrätten än de som förekommer i Ceta eller att meddela avgöranden som kan få till följd att unionsinstitutionerna inte kan bedriva sin verksamhet i enlighet med unionens konstitutionella ramverk.

¹ Enligt artikel 218.11 FEUF.

Domstolen anser i förevarande fall att Ceta inte ger de planerade tribunalerna någon annan behörighet att tolka eller tillämpa unionsrätten än behörigheten att tolka och tillämpa bestämmelserna i detta avtal. Domstolen betonar i detta sammanhang att avtalet ger unionen befogenhet att, när en kanadensisk investerare avser att angripa åtgärder som vidtagits av en medlemsstat och/eller av unionen, avgöra huruvida käromålet ska riktas mot nämnda medlemsstat eller mot unionen med hänsyn till bestämmelserna om fördelning av befogenheter mellan unionen och dess medlemsstater. På detta sätt bevaras domstolens exklusiva behörighet att avgöra frågor om fördelningen av befogenheter mellan unionen och dess medlemsstater.

Domstolen konstaterar vidare att den behörighet som Cetas tribunal och överprövningstribunal ges skulle undergräva autonomi hos unionens rättsordning om den utformades på ett sådant sätt att dessa tribunaler, när de bedömer inskränkningar i näringsfriheten vilka avses med ett käromål, skulle kunna ifrågasätta skyddsnivån för ett allmänintresse som legat till grund för unionens införande av dessa inskränkningar för samtliga aktörer som gör investeringar i den berörda handels- eller industrisektorn på den inre marknaden. Ceta innehåller emellertid bestämmelser som utesluter all behörighet för de nämnda tribunalerna att ifrågasätta de demokratiska val som en avtalspart har gjort beträffande bland annat skyddsnivån i fråga om allmän ordning, allmän säkerhet, allmän moral, människors och djurs liv och hälsa, livsmedelssäkerhet, växter, miljön, välbefinnande på arbetsplatsen, produktsäkerhet, konsumenter eller grundläggande rättigheter. Ceta undergräver följaktligen inte autonomi hos unionens rättsordning.

Vad gäller den planerade mekanismens förenlighet med den allmänna likabehandlingsprincipen konstaterar domstolen att även om Ceta syftar till att ge kanadensiska investerare som gör investeringar i unionen ett särskilt rättsmedel mot unionens åtgärder, befinner dessa sig emellertid inte i en likadan situation som investerare i medlemsstaterna som gör investeringar i unionen. Domstolen slår även fast att Ceta inte kan anses strida mot kravet på att unionsrätten ska ges full verkan enbart på grund av att en skiljedom som meddelats av den genom avtalet inrättade tribunalen i undantagsfall skulle kunna få till följd att böter som kommissionen eller en medlemsstats konkurrensmyndighet påfört med anledning av en överträdelse av konkurrensrätten neutraliseras. Det är nämligen även möjligt att ogiltigförklara böter enligt unionsrätten, när böterna är förenade med en rättsstridighet motsvarande den som Cetas tribunal skulle kunna konstatera.

Vad gäller tvistlösningsmekanismens förenlighet med rätten att få sin sak prövad av en oavhängig domstol avtal konstaterar domstolen att avtalet syftar till att alla kanadensiska företag och fysiska personer som gör investeringar i unionen och alla företag och fysiska personer i en medlemsstat i unionen som gör investeringar i Kanada ska kunna få sin sak prövad av Cetas tribunal. I avsaknad av bestämmelser, som syftar till att säkerställa att fysiska personer och små och medelstora företag har ekonomisk möjlighet att få sin sak prövad av tribunalen och överprövningstribunalen, finns det emellertid en risk för att tvistlösningsmekanismen i praktiken endast kan utnyttjas av investerare som har stora ekonomiska resurser. Domstolen anser dock att de åtaganden som kommissionen och rådet har gjort för att säkerställa att små och medelstora företag har möjlighet att få sin sak prövad av de planerade tribunalerna är tillräckliga, i detta förfarande för avgivande av ett yttrande, för att det ska kunna anses att Ceta är förenligt med kravet på att det ska vara möjligt att få sin sak prövad. Dessa åtaganden är nämligen en förutsättning för att unionen ska godkänna detta avtal.

Domstolen slår slutligen fast att Ceta innehåller tillräckliga garantier för att säkerställa att medlemmarna i de planerade tribunalerna kommer att vara oavhängiga.

ANMÄRKNING: En medlemsstat, Europaparlamentet, rådet eller kommissionen får inhämta EU-domstolens yttrande om huruvida ett planerat avtal är förenligt med fördragen eller om behörigheten att ingå ett sådant avtal. Om EU-domstolen finner att avtalet inte är förenligt med fördragen eller att behörighet saknas att ingå detta, kan avtalet inte träda i kraft, såvida inte avtalet eller fördragen ändras.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen.

Yttrandet i [fulltext](#) publiceras på webbplatsen CURIA dagen för avkunnandet.

Kontaktperson för press: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Bilder från avkunnandet av yttrandet finns tillgängliga på "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106